

Hanna Pachurka

Uniwersytet Dolnośląski DSW we Wrocławiu
hanna.pachurka@dsw.edu.pl

„ŻYCIE W CZASACH ESIZACJI: MEDIATYZACJA I DATAFIKACJA W ERZE SZTUCZNEJ INTELIGENCJI” Sprawozdanie z konferencji „Mediatization Conference 6”, Lublin, 7–8 marca 2025

Sztuczna inteligencja coraz głębiej przenika wszystkie aspekty codzienności – od najprostszych decyzji po kluczowe procesy społeczne, gospodarcze i kulturowe. Algorytmy nie tylko organizują naszą pracę i personalizują przekaz medialny, ale także w coraz większym stopniu definiują sposób, w jaki interpretujemy rzeczywistość i podejmujemy decyzje. Wobec tego procesu, który można określić mianem eSizacji, czyli dynamicznej symbiozy sztucznej inteligencji z różnymi sferami funkcjonowania społecznego, pojawiają się zarówno ekscytujące perspektywy, jak i głęboko zakorzenione obawy.

Technologiczna transformacja zawsze rodziła pytania o granice ludzkiej kontroli i autonomii, a także o konsekwencje społeczne jej rozwoju. Pojawienie się nowych generacji sztucznej inteligencji, zdolnej do analizy i tworzenia treści na niespotykaną dotąd skalę, stawia przed nauką, mediami i społeczeństwem fundamentalne wyzwania. Jak odnaleźć równowagę między efektywnością a etyką? W jaki sposób zarządzać procesami automatyzacji, aby nie prowadziły do dehumanizacji relacji społecznych? Odpowiedzi na te pytania nie są oczywiste, dlatego akademicka refleksja nad eSizacją staje się palącą koniecznością.

Międzynarodowa konferencja „Mediatization Conference 6”, organizowana w trybie hybrydowym w dniach 7–8 marca 2025 roku, była przestrzenią do wieloaspektowej analizy wpływu sztucznej inteligencji na procesy mediatyzacyjne. Wydarzenia zgromadziło interdyscyplinarne grono badaczy, reprezentujących różnorodne perspektywy i podejścia metodologiczne, co pozwoliło na głęboką refleksję nad zjawiskami datafikacji, algorytmizacji komunikacji oraz roli SI w kształtowaniu nowoczesnych ekosystemów medialnych.

Organizatorami konferencji były: Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie oraz Sekcja Mediatyzacja Polskiego Towarzystwa Komunikacji Społecznej. Wydarzenie miało charakter międzynarodowy, przyciągając zarówno badaczy, jak i praktyków zajmujących się mediami i technologiami cyfrowymi. Nad jakością merytoryczną debat czuwał komitet naukowy, w skład którego weszli: dr hab. Ewa Nowak-Teter, prof. UMCS (przewodnicząca), dr hab. Jakub Nowak, prof. UMCS, dr hab. Małgorzata Adamik-Szysiak, prof. UMCS oraz dr Wojciech Maguś.

Konferencja miała niezwykle dynamiczny charakter. Już od pierwszych wystąpień było jasne, że nie będzie to jedynie akademicka wymiana zdań, lecz przestrzeń autentycznej debaty nad wyzwaniami współczesnej komunikacji i technologii. Dyskusje przebiegały w atmosferze pełnego zaangażowania, wielokrotnie wywoływały polemiki, które ukazywały różnorodność podejść do badania roli sztucznej inteligencji w procesach mediatyzacyjnych.

Część plenarną otworzyły wystąpienia inauguracyjne, podczas których głos zabrali: dr hab. Ewa Nowak-Teter, prof. UMCS, prof. Zbigniew Pastuszek, prorektor UMCS oraz prof. Iwona Hofman, dyrektorka Instytutu Komunikacji Społecznej i Mediów UMCS.

W ramach pierwszej sesji plenarnej zatytułowanej „Mediatization Through AI-zation”, moderowanej przez dr hab. Ewę Nowak-Teter, wystąpienia skupiały się na artystycznych i koncepcyjnych aspektach sztucznej inteligencji. Maja Sonne Damkjær z Aarhus University poruszyła temat zmian w percepcji mediatyzacji w kontekście nowoczesnych technologii, natomiast Verena Friedrich z Academy of Media Arts Cologne zaprezentowała analizę medialnych interwencji artystycznych. Łukasz Wojtkowski z Uniwersytetu Mikołaja Kopernika podjął kwestię problemów translacyjnych w kontekście SI, podkreślając, że maszyny często operują językiem w sposób syntetyczny, ale pozbawiony głębszego rozumienia. Anna Maj z Uniwersytetu Śląskiego przedstawiła refleksję nad tym, jak algorytmy wpływają na percepcję sztuki i rolę twórców w świecie zdominowanym przez generatywne modele SI.

Druga sesja plenarna, koordynowana przez dr hab. Agnieszkę Szymańską z Uniwersytetu Jagiellońskiego, obejmowała pięć wystąpień w języku polskim. W referacie prof. Jana Krefta, dr Barbary Cyrek i Macieja Śledzia przedstawiono wyniki badań terenowych, z których wynika, że studenci dziennikarstwa nie przyjmują biernie wiedzy akademickiej na temat algorytmów SI, ale mają już własną wiedzę praktyczną, pochodzącą z doświadczeń użytkownika. Dagmara Sidyk-Furman i Marlena Szyber-Popko z Uniwersytetu Warszawskiego opowiedziały o wyzwaniach w projektowaniu badań naukowych nad stosowaniem SI w newsroomach. Prof. dr hab. Agnieszka Hess przedstawiła wyniki badań empirycznych prowadzonych w ramach międzynarodowego projektu dotyczącego badań opinii publicznej. Prof. dr hab. Przemysław Żukiewicz przedstawił studium przypadku wykorzystania danych w ramach inicjatyw obywatelskich, a dr Joanna Hołda

pochyliła się nad problemem uniwersalnych standardów prawnych dotyczących wdrażania SI.

Szczególnym zainteresowaniem cieszyła się trzecia sesja plenarna, w czasie której wystąpiła prof. Andrei Guzman z Northern Illinois University z wykładem pt. „The Human-Machine Relationship in an Age of Artificial Intelligence”.

Obrady panelowe poświęcono różnym aspektom mediatyzacji. Wśród kluczowych zagadnień znalazły się między innymi algorytmizacja komunikacji publicznej i interpersonalnej, platformizacja przestrzeni cyfrowej, datafikacja jako narzędzie kontroli społecznej oraz rola sztucznej inteligencji w kształtowaniu przestrzeni medialnych. Szczególną uwagę zwróciły debaty dotyczące wpływu SI na procesy demokratyczne oraz poruszające zagadnienie rosnącej roli platform internetowych w kreowaniu dyskursu publicznego.

W ramach sesji tematycznych uczestnicy mieli okazję wysłuchać referatów poświęconych mediatyzacji kultury i religii, mediatyzacji edukacji, a także omówić procesy transformacji komunikacji w erze sztucznej inteligencji. Część wystąpień skupiała się na aspektach praktycznych, prezentując konkretne przykłady zastosowania SI w mediach, marketingu i edukacji. Nie zabrakło także rozważań nad przyszłością zawodów związanych z produkcją treści oraz wpływem narzędzi generatywnych na tożsamość dziennikarzy i twórców.

Znaczące refleksje przyniósł również panel „Mediatization of Culture and Religion”, moderowany przez Barbarę Cyrek. Monika Mačiulienė z Vilnius Gediminas Technical University przeanalizowała transformacje w obszarze dziedzictwa kulturowego, podkreślając rosnącą rolę mediów cyfrowych w reinterpretacji tradycji. Tetyana Ivaniukha, która pierwotnie miała wystąpić w innym panelu, zdecydowała się dołączyć do tej sekcji, gdzie przedstawiła analizę wpływu SI na praktyki muzyczne w kontekście intertekstualności i automatyzacji twórczości.

Wśród prelegentów znaleźli się zarówno uznani eksperci, jak i młodzi badacze, których innowacyjne podejście do analizowanych zagadnień wносиło świeżą perspektywę do naukowej debaty. Warto podkreślić, że konferencja umożliwiła nie tylko wymianę akademicką, ale także stworzyła platformę do budowania sieci współpracy pomiędzy ośrodkami naukowymi oraz przedstawicielami sektora medialnego.

Wielokrotnie podkreślano, że eSizacja to proces, który – choć budzi kontrowersje – nie powinien być postrzegany w kategoriach zagrożenia, lecz raczej jako naturalna kolej rzeczy. Podobne obawy towarzyszyły pojawieniu się internetu, które z czasem pokazały, że kluczowe było nie tyle unikanie nowej technologii, ile nauczenie się jej świadomego wykorzystania. Wnioskiem płynącym z obrad było więc przekonanie, że to nie sama sztuczna inteligencja stanowi wyzwanie, lecz sposób, w jaki zdecydujemy się ją wdrożyć w struktury społeczne.

Konferencja „Mediatization Conference 6” potwierdziła, że świat nauki nie stoi biernie wobec rewolucji technologicznej, ale aktywnie uczestniczy w jej analizowaniu i kształtowaniu. Podjęte tematy wyznaczają kierunki dalszych badań,

jednocześnie dostarczając cennych wskazówek dla praktyków i decydentów odpowiedzialnych za regulację nowych technologii. Wobec postępującej eSizacji konieczne jest dalsze monitorowanie i analiza jej konsekwencji, abyśmy mogli świadomie zarządzać zmianami, które nieuchronnie kształtują przyszłość komunikacji i społeczeństwa.